

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Факультет фізичного виховання та спорту
Кафедра теорії та методики фізичного виховання**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректорка з навчальної та
науково-педагогічної роботи,
голова науково-методичної ради

Дар'я МАЛЬЧИКОВА
«02» лютого 2024 р.

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Комплексний екзамєн за фахом:

- Педагогіка та психологія фізичного виховання;
- Теорія та методика фізичного виховання.

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Спеціалізація: 014.11 Фізична культура

Освітня програма: Середня освіта (фізична культура)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Форма навчання: денна форма навчання

ПОГОДЖЕНО

на засіданні

науково-методичної ради

факультету фізичного виховання та спорту

Голова НМР

Сергій ГОЛЯКА

«31» січня 2024 р., пр. № 4

Івано-Франківськ – 2024 р.

Затверджено на засіданні кафедри
теорії та методики фізичного виховання
Протокол № 5 від 04 грудня 2023 р.

Завідувач Юрій ГРАБОВСЬКИЙ

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки, психології й освітнього
менеджменту імені проф. Є. Петухова
Протокол № 5 від 05 грудня 2023 р.

Завідувачка Людмила ПЕРМІНОВА

ЗМІСТ

Загальні вимоги до складання атестації здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр»

4

1. Програма атестації здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр» з педагогіки та психології фізичного виховання

6

1.1. Питання до атестації на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» з педагогіки та психології фізичного виховання для денної форми навчання

14

1.2. Основна література з педагогіки

16

1.3. Додаткова література з педагогіки

16

1.4. Основна література з психології

18

1.5. Додаткова література з психології

18

2. Програма атестації здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр» з теорії та методики фізичного виховання

20

2.1. Питання до атестації на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» з теорії та методики фізичного виховання для денної форми навчання

22

2.2. Основна література з теорії та методики фізичного виховання

24

2.3. Додаткова література з теорії та методики фізичного виховання

25

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО СКЛАДАННЯ АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»

Вчитель фізичної культури СВО «бакалавр» має бути розвиненою, освіченою та інтелігентною людиною, яка може кваліфіковано здійснювати виховну, фізкультурно-оздоровчу та навчально-тренувальну роботу з різним контингентом населення, а також сприяти гармонійному розвитку особистості, формуванню життєво необхідних навичок, розвитку фізичних якостей, зміцненню здоров'я, підготовці до активної трудової діяльності та служби в Збройних силах України, підготовці кваліфікованих спортсменів та команд.

Керуючись принципами гуманізму, демократизму, принципами організації процесу фізичного виховання і враховуючи національні засади виховання і регіональні особливості, передовий вітчизняний і світовий досвід, з метою формування системи знань про фізичну культуру, яка відповідає сучасності і віковим особливостям різного контингенту в процесі фізичного виховання, випускник повинен **мати**:

Загальні компетентності:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК-1);
- здатність планувати і управляти часом (ЗК-2);
- здатність спілкуватися українською мовою як усно, так і письмово (ЗК-3);
- здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК-4);
- здатність до міжособистісної взаємодії (ЗК-8);
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК-11).

Фахові компетентності:

- здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань базові знання з теорії і методики фізичного виховання та застосовувати систему знань під час виробничої практики (ФК-3);
- здатність використовувати різні методи та прийоми навчання, виховання та соціалізації особистості (ФК-7);
- здатність визначати закономірності, розвиток і форми психічних проявів людини, а також формувати мотиваційно-ціннісні орієнтації особистості (ФК-8);
- здатність здійснювати дослідну діяльність в сфері фізичної культури та спорту, розв'язувати практичні проблеми за невизначених умов в окремих напрямках фізичної культури та спорту (ФК-12).

Програмні результати навчання:

Студент як суб'єкт буде здатен:

- *демонструвати* знання професійного дискурсу, термінології свого фаху, джерел поповнення лексики української та іноземної мови; *комунікувати* українською мовою у професійному середовищі; *застосовувати* етику ділового спілкування; складати різні види документів, в тому числі іноземною мовою; *аналізувати* іншомовні джерела інформації для отримання даних, що є необхідними для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень (ПРН-2);
- *розробляти* рекомендації та складати персональні програми оздоровлення на основі показників стану здоров'я, оцінювати рухову активність, *організовувати* заходи залучення різних груп населення до здорового способу життя, *планувати* методику кондиційного тренування, *розробляти та організовувати* фізкультурно-оздоровчі заходи для різних груп населення (ПРН-11);
- *пояснювати* принципи, засоби та методи фізичного виховання; *інтерпретувати* теорію навчання рухових дій; *планувати та застосовувати* методику розвитку фізичних якостей; *визначати* форми організації занять у фізичному вихованні з урахування статево-вікових особливостей дітей та молоді (ПРН-12);
- *демонструвати* знання наукової педагогічної термінології та уміння виявляти шляхи застосування педагогічних знань у практиці професійної діяльності; *пояснювати* дидактичні принципи та *інтерпретувати* особливості їх реалізації в навчальному процесі, *застосовувати* методи організації процесу навчання; *демонструвати* знання основ психології особистості, характеристики психологічних процесів, психічних станів та психологічних

якостей особистості; *визначати* особливості формування особистості у різні вікові періоди (ПРН-17);

- *здійснювати* пошук нової інформації, що міститься в різноманітних друкованих та інформаційних джерелах, користуючись відповідним пошуковими методами і системами; *володіти* сучасними методами наукового дослідження, які застосовуються у сфері фізичної культури та спорту, *використовувати* методи математичної статистики, робить висновки у відповідності до поставлених завдань; *планувати та здійснювати* наукове дослідження з проблем фізичної культури і спорту (ПРН-18).

Атестація здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Фізична культура)» зі спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізації 014.11 Фізична культура проводиться у формі комплексного іспиту за фахом. Атестація здійснюється відкрито і публічно. Перелік екзаменів (модулів) затверджено наказом ректора університету № 519-Д від 16.11.2023 року.

Учитель фізичного виховання має бути розвиненою, освіченою та інтелігентною людиною, яка може кваліфіковано здійснювати виховну, фізкультурно-оздоровчу та навчально-тренувальну роботу з різним контингентом населення, а також сприяти гармонійному розвитку особистості, формуванню життєво необхідних навичок, розвитку фізичних якостей, зміцненню здоров'я, підготовці до активної трудової діяльності та служби в Збройних силах України, підготовці кваліфікованих спортсменів та команд.

При атестації здобувачів ступеня вищої освіти студенти повинні дати кваліфіковану змістовну відповідь на запитання:

- з педагогіка та психології,
- теорії та методики фізичного виховання,
- з методики навчання технічним елементам з різних розділів модульної програми та з методики розвитку фізичних якостей різних вікових груп

Відповідь доповнюється прикладами практичного використання тих чи інших видів і методів діяльності викладача (методичними розробками комплексів фізичних вправ).

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР» З ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Соціальні очікування від майбутніх педагогічних працівників пов'язані з самодостатністю сформованої національно свідомої, високоморальної особистості педагога, здатного до педагогічної рефлексії, інноваційної, творчої професійної діяльності; із розвиненими перцептивними вміннями і навичками, набутими під час навчання у ЗВО компетентностями.

Завдання атестації здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з педагогіки та психології – перевірка рівня психолого-педагогічної готовності майбутніх вчителів до ефективної професійної діяльності у закладах загальної середньої освіти.

Програма атестації складена на основі освітніх програм освітніх компонент «Педагогіка», «Психологія», що забезпечують відповідну підготовку з обов'язкових компонентів ОП здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти із галузі знань – 01 Освіта / Педагогіка – всіх спеціальностей 014 Середня освіта.

Модуль включає питання із 2 розділів програми: з педагогіки і психології.

1. Загальні основи педагогіки

Педагогіка як наука

Предмет і завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки: навчання, виховання, освіта. Зв'язок педагогіки з іншими науками.

Джерела розвитку педагогіки.

Структура педагогічної науки. Система педагогічних наук. Методологія і методи педагогічних досліджень.

Розвиток, виховання і формування особистості

Поняття розвитку і формування особистості. Закономірності розвитку особистості. Виховання як провідний фактор розвитку і формування особистості.

Вікова періодизація дітей та її роль в організації навчально-виховного процесу.

Мета і завдання виховання

Основна мета та завдання складових виховання. Національна мета виховання згідно Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді.

Система освіти в Україні

Поняття системи освіти, її структура згідно Закону України «Про освіту». Принципи освіти в Україні. Завдання закладів освіти. Управління системою освіти в Україні.

2. Теорія навчання (дидактика)

Дидактика та її категорії

Сутність та актуальні завдання дидактики. Основні категорії дидактики та їх характеристика.

Сучасні дидактичні концепції в освіті. Мета і головні компоненти Концепції «Нова українська школа».

Стратегія розвитку освіти в Україні. Дидактика і методики викладання окремих дисциплін.

Процес навчання, його структура, методологія

Суть процесу навчання та його методологія. Основні функції навчання. Мотиви навчання. Основні компоненти процесу навчання (мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми організації навчання, результати).

Структура процесу засвоєння (сприйняття, осмислення, розуміння, узагальнення, закріплення, застосування).

Типи навчання. Роль педагогічної техніки в процесі навчання. Сучасні технології навчання.

Зміст освіти в закладах загальної середньої освіти

Сутність змісту освіти та його завдання. Концепції освіти. Види та рівні освіти визначені Законом України «Про освіту».

Основні нормативні документи змісту освіти (базові навчальні плани, навчальні плани, програми)

Шляхи підвищення ефективності і реалізації змісту освіти в освітніх закладах України.

Закономірності і принципи навчання

Характеристика закономірностей навчання (виховуючий характер, обумовленість суспільними потребами, залежність від умов, в яких воно протікає, взаємозалежність процесу навчання і реальних освітніх можливостей учнів, єдність викладання і навчання, взаємозв'язок завдань змісту, методів і форм навчання в єдиному процесі навчання).

Характеристика основних принципів навчання (спрямованість навчання на розв'язання взаємозв'язку завдань освіти, виховання і загального розвитку школярів, науковість навчання, систематичність і послідовність в навчанні, зв'язок теорії з практикою, з життям, доступність, наочність в навчанні, оптимальне поєднання різних методів навчання, забезпечення міцності знань, умінь і навичок, індивідуального підходу, принцип емоційності навчання).

Правила навчання.

Народна педагогіка про принципи навчання.

Методи і засоби навчання

Поняття про методи навчання. Класифікація методів навчання, різні підходи до їх класифікації. Методи організації і самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності. Методи стимулювання і мотивації учіння. Методи контролю і самоконтролю. Бінарні методи навчання. Ситуаційний метод. Вибір методів навчання.

Основні засоби навчання та їх класифікація.

Форми організації навчання

Поняття про форми організації навчання: урочної і позаурочної, фронтальної, групової і індивідуальної. Історія форм організації навчання. Класно-урочна система Я.А. Коменського.

Урок – основна форма організації навчального процесу. Типи уроків та їх структура.

Підготовка вчителя до уроку: діагностика, прогнозування, планування. Тематичне і поурочне планування.

Шляхи підвищення ефективності уроку в сучасній школі.

Аналіз та самоаналіз уроку.

Позаурочні форми навчання (практикуми, семінари, факультативи, навчальні екскурсії., предметні гуртки).

Домашня навчальна робота учнів. Види домашніх завдань. Шляхи попередження перевантаження учнів домашніми завданнями.

Контроль і оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів

Діагностика результатів навчання. Суть і основні види контролю успішності учнів. Функції контролю: освітня, діагностична, виховна, розвиваюча, стимулююча, управляюча, оцінююча.

Тестування успішності, вимоги до проведення тестування.

Оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Історія розробки системи оцінок у шкільній практиці.

Основні вимоги до перевірки і оцінки успішності: індивідуальний характер, систематичність, достатня кількість даних для оцінки, тематична спрямованість, об'єктивність, умотивованість оцінок, єдність вимог учителів, оптимальність, всебічність.

Критерії оцінки, норми оцінок.

3. Теорія виховання

Суть процесу виховання

Процес виховання, його специфіка, структурні елементи, рушійні сили. Етапи процесу виховання: усвідомлення вихованцями норм і правил поведінки, формування ставлень учнів до норм і правил поведінки, формування поглядів і переконань, формування загальної спрямованості особистості. Організація процесу виховання. Управління процесом виховання.

Загальні закономірності процесу виховання, основні принципи, їх характеристика.

Самовиховання: суть, умови, етапи, прийоми.

Етапи педагогічного керівництва самовихованням учнів (компенсуюча, стимулююча, виправна).

Перевиховання: його функції, етапи і принципи.

Результати процесу виховання, основні показники рівня вихованості.

Шляхи підвищення ефективності процесу виховання: подолання формалізму у виховній роботі школи, вдосконалення процесу виховання.

Народна педагогіка про критерії вихованості і про самовиховання.

Внесок видатних педагогів в теорію і практику виховання (К.Д.Ушинського, А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського).

Зміст процесу виховання

Суть змісту виховання у сучасній школі.

Загальна характеристика основних напрямів змісту виховання: інтелектуальне (розумове), патріотичне, правове, моральне, художньо-естетичне, трудове, екологічне, фізичне, статеве, громадянське, економічне.

Шляхи та засоби реалізації змісту виховання.

Загальні методи виховання

Поняття про методи виховання. Залежність методів виховання від мети, принципів, змісту, умов виховання, вікових і індивідуальних особливостей учнів і рівня розвитку колективу. Класифікація методів виховання.

Методи формування свідомості особистості: розповідь, роз'яснення, етична бесіда, диспут, метод позитивного прикладу.

Методи організації діяльності: тренування, привчання, педагогічної вимоги, громадської думки, доручення.

Методи стимулювання: заохочення, схвалення, змагання, покарання. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання. Умови, фактори, що визначають оптимальний вибір методів виховання.

Методи виховання в народній педагогіці.

Педагогічна техніка і її значення у вихованні.

Формування учнівського колективу і його вплив на особистість учня

Розробка теорії колективу в працях А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського та інших вітчизняних педагогів.

Колектив як форма виховання. Ознаки колективу. Структура колективу. Основні типи учнівських колективів. Загальношкільний і первинний колектив, їх взаємозв'язок. Актив колективу, методика роботи з ним.

Етапи розвитку колективу. Система перспективних ліній. Традиції колективу. Педагогічне керівництво процесом формування колективу. Принцип паралельної дії, обґрунтований А.С.Макаренком.

Умови підвищення ефективності учнівського самоврядування. Функції органів самоврядування: організаторська, виховна, контролююча і стимулююча.

Форми виховної роботи

Суть, завдання, зміст, принципи організації позакласної і позашкільної роботи.

Організаційні форми виховної роботи: читацька конференція, тематичні вечори, вечори запитань і відповідей, усний журнал, година класного керівника, робота гуртків, екскурсії, походи, гуртки художньої самодіяльності.

Характеристика основних напрямів змісту виховання

Розумове виховання. Зміст, завдання, шляхи, форми та засоби.

Моральне виховання. Зміст морального виховання в національній школі, шляхи, форми та засоби. Етапи розвитку національної свідомості дитини.

Екологічне виховання. Зміст, завдання: нагромадження екологічних знань, виховання любові до природи, формування вмінь і навичок діяльності в природі, сприяння екологічній безпеці.

Методика екологічного виховання в школі і позашкільних закладах освіти, сучасні підходи, вимоги, організаційні форми роботи.

Статеве виховання. Суть, завдання, мета статевого виховання.

Методика статевого виховання і підготовки учнів до сімейного життя.

Правове виховання. Зміст і завдання правового виховання. Державна програма «Освіта» (Україна ХХІ ст.) про правове виховання, про виховання в учнівській молоді дисципліни, обов'язку і відповідальності.

Методика правового виховання школярів, попередження правопорушень серед учнівської молоді.

Трудове виховання і професійна орієнтація. Система трудового виховання, завдання, шляхи, форми та засоби.

Система профорієнтаційної роботи в школі. Етапи профорієнтаційної роботи: професійна інформація, професійна діагностика, професійна консультація, професійний вибір, професійна адаптація.

Естетичне виховання. Зміст, форми і методи естетичного виховання в освітніх закладах України. Завдання естетичного виховання: формування естетичних понять, поглядів, переконань; виховання естетичних смаків і формування умінь, навичок творити прекрасне; розвиток в учнів творчих здібностей.

Фізичне виховання. Зміст і завдання фізичного виховання в навчально-виховних і позашкільних закладах освіти.

Основні засоби фізичного виховання.

4. Школознавство

Поняття про школознавство. Наукові основи внутрішкільного управління

Принципи управління: науковості, демократизації, участі громадськості, гуманізації, компетентності, оптимізації, об'єктивності і повноти інформації, правильного добору і використання кадрів, ініціативи і активності.

Органи державного управління освітою в Україні, органи громадського самоврядування в системі освіти, зміст їх діяльності.

Інспектування навчально-виховних закладів, види інспектування: фронтальне, вибіркове, тематичне, комплексне, акредитаційне, ліцензування.

Функції керівників школи: директор школи, заступник директора школи з навчальної, виховної, наукової роботи.

Склад ради школи, мета, завдання, зміст її роботи. Педагогічна рада школи, термін завдань, основні питання, які розглядаються.

Шкільна документація.

Планування роботи школи на навчальний рік

Принципи планування: науковість, реальність і оптимальність навчально-виховних заходів, рівномірний ритм роботи школи протягом року, соціальна детермінація.

Перспективний план розвитку школи: аналіз роботи школи за попередній період, визначення важливих завдань на новий термін, зміни контингенту учнів і класів-комплектів, організаційно-педагогічні проблеми розвитку школи, основні напрямки вдосконалення навчально-виховної і наукової роботи, робота з педагогічними кадрами, адміністративно-господарська діяльність і зміцнення матеріально-технічної бази.

Методична робота в школі

Роль методичної роботи в підвищенні рівня професійної підготовки вчителя. Функції методичної роботи в школі: планувальна, організаційна, діагностична, прогностична, моделююча, відновлювальна, корегуюча, пропагандистська, контрольно-інформаційна.

Завдання і зміст методичної роботи у закладі середньої загальної освіти України.

Форми методичної роботи в школі.

Вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду. Втілення досягнень педагогічної науки в шкільну практику.

Поняття про педагогічний досвід. Показники і умови для творчих пошуків і формування передового педагогічного досвіду.

Шляхи виявлення і вивчення передового педагогічного досвіду. Основні ідеї педагогів-новаторів. Втілення в практику досягнень педагогічної науки.

5. Основи загальної психології

Психологія як наука

Предмет психології. Короткий історичний нарис становлення психології.

Психіка і свідомість як форми психічного відображення дійсності.

Методологія та методи дослідження психічних явищ. Класифікація методів психології, їх види та характеристики. Етапи організації психологічного дослідження.

Принципи психології: детермінізму, розвитку психіки, єдності свідомості і діяльності, їх характеристики.

Психологія особистості

Поняття про особистість. Критерії підходу до розуміння та визначення особистості. Багатоплановість визначення поняття «особистість» у вітчизняній психології (Г. Ковальов, К. Платонов, С. Рубінштейн та ін.). Індивід, особистість, індивідуальність, людина як грані розуміння.

Структура особистості. Спрямованість особистості.

Самосвідомість і «Я-концепція» особистості. Цілісність і стійкість особистісних утворень людини.

Свідомість і несвідоме в структурі особистості.

Мотиваційна сфера особистості

Потреби і мотиви як вияв активності. Структура і характеристики потреб. Ієрархія мотивів та потреб (А. Маслоу).

Когнітивна сфера особистості

Поняття про когнітивну (пізнавальну) сферу особистості. Чуттєвий та логічний ступінь пізнання.

Поняття про увагу. Види уваги. Структурні особливості уваги. Уважність як суттєва риса особистості.

Поняття про відчуття. Загальні властивості і закономірності відчуттів.

Природа сприймання. Особливості сприймання. Види сприймань. Властивості сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, усвідомленість. Закони сприймання.

Спостереження і спостережливість, її виховання у дитячі і шкільні роки.

Поняття про пам'ять. Види пам'яті та їх характеристика. Процеси пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення і забування. Індивідуальні відмінності пам'яті.

Вікові закономірності розвитку пам'яті дітей дошкільного та шкільного віку, прийоми виховання пам'яті.

Поняття про мислення. Розумові дії та мисленнєві операції. Теорія поетапного формування розумових дій (П. Гальперін). Форми мислення. Процеси розуміння і розв'язання завдань. Види мислення. Судження як результат мислення. Проблемна ситуація і задача.

Творче мислення та його характеристики. Поняття креативності.

Інтелектуальні властивості особистості. Тести інтелекту. Їх роль у вивченні рівнів та якостей мислення в навчальній діяльності школярів. Роль педагога в розвитку творчого мислення учнів.

Мислення і мова. Мова і мовлення: їх порівняльна характеристика. Мовленнєві функції та розвиток мовленнєвої особистості у віковій динаміці. Види мовлення. Індивідуальні особливості мовлення. Роль вчителя у формуванні мовленнєвих здібностей дітей.

Уява, види уяви та їх характеристики. Прийоми уяви. Уява і фантазія. Уява і творчість.

Виховання творчої уяви у дітей.

Емоційно-вольова сфера особистості

Поняття про емоції та почуття. Функції емоцій. Порівняльна характеристика емоцій та почуттів. Класифікація емоцій. Види емоцій. Емоційні процеси і стани. Емоції і організм, емоції і діяльність, емоції і спілкування. Зв'язок емоцій з потребами людини.

Індивідуальна своєрідність емоцій і почуттів. Форми переживання почуттів. Вищі людські почуття.

Поняття про волю. Провідні ознаки волі. Простий та складний вольовий акт. Структура вольової дії. Вольова регуляція поведінки людини. Розвиток волі в онтогенезі.

Первинні та вторинні якості волі. Третинні вольові якості: відповідальність, дисциплінованість, обов'язковість, принциповість, діловитість, ініціативність та їх значення у формуванні особистості. Виховання та самовиховання вольових рис особистості.

Особистість у діяльності і спілкуванні

Активність і діяльність. Потреби як джерело активності. Психологічна структура діяльності: мотиваційний та операційний підходи (Л. Виготський, С. Рубінштейн, О. Леонтьєв).

Основні види діяльності, їх характеристика. Розвиток дитини в умовах ігрової і навчальної діяльності.

Рух, дія, операції. Види дій, їх характеристики. Навички, вміння, звички, вчинки, поведінка людини. Шляхи закріплення позитивних та позбавлення негативних звичок. Уміння в структурі здібностей та майстерності.

Феномен вчинку.

Діяльність і спілкування. Функції та структура спілкування. Спілкування як обмін інформацією: вербальна і невербальна комунікація. Спілкування як інтеракція. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Способи впливу на партнерів по спілкуванню: зараження, навіювання, наслідування, переконання.

Спілкування як міжособистісне розуміння. Поняття соціальної перцепції.

Засоби побудови образу партнера: ідентифікація і рефлексія. Вплив каузальної атрибуції, установки, стереотипізації та атракції на формування образу сприймання партнера по спілкуванню.

Психологія індивідуальності: темперамент, характер, здібності

Поняття про темперамент. Типи темпераменту та їх характеристики. Змішаність типів темпераменту у людей.

Властивості темпераменту. Темперамент як генотип (І. Павлов). Зв'язок типу нервової системи та типу темпераменту.

Індивідуальний стиль діяльності та темперамент людини. Врахування властивостей темпераменту в навчально-виховній роботі педагога з дітьми.

Сутність характеру. Характер як фенотип. Типології характеру. Симптомокомплекс характеру (Б. Теплов). Властивості характеру.

Формування характеру: вікові особливості. Проблеми виховання та перевиховання характеру. Вплив учителя на формування рис характеру у школярів.

Природа людських здібностей, види і структура. Розвиток здібностей дітей у процесі заняття різними видами творчості. Роль дошкільних закладів та школи у розвитку та формуванні загальних і спеціальних здібностей, творчих якостей вихованців.

Поняття «обдарованість», «талант», «геніальність».

6. Основи вікової, педагогічної та соціальної психології

Вікова психологія

Предмет вікової психології. Поняття віку (Г. Костюк, П. Блонський, Л. Виготський), загальна характеристика і специфіка віку. Параметри віку: соціальна ситуація розвитку та провідний тип діяльності, фактори, передумови, механізми та джерела психічного розвитку.

Загальна характеристика онтогенезу людської психіки. Поняття про зони актуального та потенційного розвитку, вікові кризи та їх закономірності, розвиток і формування психічних структур.

Особливості й закономірності психічного розвитку: нерівномірність, сенситивні періоди, інтеграція, пластичність, компенсація.

Вікові особливості розвитку особистості

Вікова періодизація психічного розвитку (Ж. Піаже, Е. Еріксон, Д. Ельконін та ін.). Етапи, стадії та загальна характеристика вікового розвитку в дитячому, шкільному, юнацькому та дорослому віці.

Психологія дошкільника

Етапи, фази та періодизація розвитку психіки дітей до 6 років. Здобутки психічного життя дитини 1 року. Період маляти. Розвиток провідних пізнавальних процесів. Початок ігрової діяльності. Криза трьох років. Початок формування особистості дитини. Дошкільний вік. Гра як провідний вид діяльності. Формування моральних почуттів, прийняття дитиною соціальних ролей. Розвиток пізнавальних процесів.

Формування готовності до вступу дитини до школи. Труднощі перехідного періоду від дошкільника до учня. Зміна соціальної ситуації і провідного виду діяльності. Криза 6-7 років та її подолання дитиною.

Психологія молодшого школяра

Характеристика навчання як провідної діяльності учня початкової школи. Структура учіння та навчання. Роботи Д. Ельконіна, П. Гальперіна, В. Давидова про можливості прискореного оволодіння знаннями в початковій школі. Розвиток пізнавальної сфери молодших школярів. Формування прийомів навчальної діяльності. Контроль та оцінювання знань. Особистість учителя та її вплив на формування молодшого школяра. Молодший школяр і класний колектив. Новоутворення психіки дитини 9-10 років.

Психологія підлітка

Психологічні особливості підлітка. Криза підліткового віку у світлі поглядів зарубіжних і вітчизняних учених (Н. Хорні, Ж. Піаже, В. Крутецький, І. Кон, А. Лічко та ін.). Стадії підліткового віку. Соціальна ситуація психічного розвитку: почуття дорослості, поведінкова автономія, відкриття «Я».

Зміна орієнтації в учінні як провідній діяльності. Інтереси, схильності, успішність. Розвиток пізнавальної діяльності.

Анатомо-фізіологічне визрівання, статевий розвиток, їх вплив на формування особистості підлітка.

Спілкування з однолітками та дорослими. Конфліктність у спілкуванні. Вплив вчителя та класного колективу на психічний розвиток підлітка.

Референтні групи, формальні групи, неформальні угруповання та їх вплив на формування особистості підлітка. Акцентуації характеру, їх прояви в поведінці та спілкуванні.

«Важкий підліток»: проблеми; індивідуальний підхід, його цінність та результати. Навчально-виховний процес як фактор та умова формування повноцінної особистості у підлітковому віці.

Психологія старшокласника (рання юність)

Психологічні особливості раннього юнацького віку. Структура навчальної діяльності старшокласників. Розвиток пізнавальних процесів, світогляду, теоретичного та творчого мислення у засвоєнні шкільних предметів. Проблема оцінювання та самооцінювання знань.

Орієнтація учнів на професійне самовизначення. Профорієнтаційна робота зі старшокласниками. Специфіка навчальної діяльності учнів у коледжах та ліцеях.

Ідеали, цінності, перспективи життєвого та професійного самовизначення старшокласника. Самоактуалізація та її труднощі. Самооцінка, рівень домагань та їх протиріччя.

Моральний розвиток 15-18-річних. Класний колектив, неформальні об'єднання, їх значення для спілкування старшокласників. Акцентуації характеру, внутрішні конфлікти особистості, психологічний захист. Дружба з однолітками. Любов в ранній юності. Підготовка до сімейного життя.

Роль педагогів у становленні особистісного та професійного самовизначення випускника школи.

Педагогічна психологія

Предмет і структура педагогічної психології.

Психологія навчання

Навчання, наочування, учіння; дозрівання, розвиток, формування: співвідношення процесів. Змістовні та мотиваційні характеристики процесу учіння. Компоненти учбової діяльності. Предметна структура учіння. Способи та прийоми учбової діяльності школяра. Наслідування. Самоконтроль. Самоорганізація учбової діяльності школярів різного віку.

Навчання як творчий процес. Провідні шляхи навчання. Емпіричне та теоретичне знання. Самоуправління в навчанні. Навчання і мотивація.

Усвідомлення цілей учіння. Використання вчителем еталонів у навчанні. Заучування, його механізми.

Організація контролю за процесом засвоєння знань. Психологічні характеристики педагогічної оцінки. Види самооцінки. Взаємозв'язок оцінки вчителя та самооцінки школяра. Оцінювальна діяльність учителя (Б. Ананьєв).

Психологія виховання

Формування мотиваційної сфери особистості. Формування моральної свідомості особистості. Соціально-психологічні аспекти виховання. Психологічний механізм перетворення

зовнішнього виховного управління у внутрішню систему самоуправління і самовиховання. Виховання в діяльності.

Виховання соціально важливих рис у дитини раннього віку. Моральне, фізичне та гігієнічне виховання у дошкільному та молодшому шкільному віці. Становлення характеру дитини. Виховання в іграх і навчанні.

Критерії вихованості дітей різного віку та їх психологічне обґрунтування.

Закономірності виховання в підлітковому та юнацькому віці.

Виховання в сім'ї та школі: психологічні аспекти.

Закономірності та можливості перевиховання і корекційної роботи з дітьми з відхиленням в поведінці.

Психологія педагогічної діяльності

Сучасний учитель і соціальні очікування. Психологічні вимоги до особистості педагога. Структура особистісних та професійно-орієнтованих якостей педагога.

Педагогічні здібності, їх класифікація, умови формування та розвитку.

Лідерство та керівництво як педагогічний менеджмент.

Педагогічне спілкування: структура, стадії, стилі спілкування.

Специфіка педагогічного мислення (функції, прийняття педагогічного рішення, педагогічна рефлексія).

Поняття педагогічної перцепції. Характеристика механізмів, перцептивних умінь і навичок учителя.

Індивідуальний стиль діяльності учителя.

Педагогічна конфліктологія про конфлікти в педагогічних стосунках та їх вирішення.

Соціальна психологія

Предмет соціальної психології. Проблеми соціальної психології в контексті навчання і виховання дітей різного віку.

Групова динаміка

Соціальні групи та їх типологія. Фази взаємодії особистості з групою.

Групова динаміка як спосіб існування групи. Поняття про згуртованість. Лідерство і керівництво в малих соціальних групах.

Феномени колективу

Колектив як вищий рівень існування групи. Феномени колективу: ЦОЄ, ДГЕТ, КС. Соціальні ролі та соціальні позиції членів колективу. Вплив колективу на формування особистості (А. Макаренко, В. Сухомлинський).

Сучасні методи дослідження груп і колективів.

Учнівський колектив. Система міжособистісних відносин учнів у класі.

Сумісна діяльність в підлітковому та юнацькому віці, її значення у формуванні особистості.

Конфліктність та міжособистісні відносини учнів. Спілкування дітей дошкільного та шкільного віку в умовах формальних та неформальних груп.

Неформальні об'єднання та угруповання підлітків, їх соціальна спрямованість. Негативна мотивація та спрямованість діяльності окремих підліткових та молодіжних угруповань. Вплив групи в умовах неформального спілкування.

Питання до атестації на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з педагогіки для денної форми навчання

1. Поняття педагогіки, її предмет, категорії та завдання.
2. Мета і головні компоненти Концепції «Нова українська школа».
3. Система педагогічних наук, зв'язок педагогіки з іншими науками.
4. Методологія педагогіки, методи науково-педагогічних досліджень.
5. Загальна характеристика процесу виховання, його закономірності і принципи.
6. Мета і завдання виховання молодого покоління України в контексті євроінтеграційних процесів.
7. Система освіти в Україні, її структура згідно Закону України «Про освіту».
8. Завдання сучасної дидактики в контексті розвитку національної системи освіти.
9. Методи навчання, їх класифікація та характеристика.
10. Зміст освіти: основні теорії, компоненти, нормативні документи.
11. Принципи дидактики, їх характеристика.
12. Засоби навчання. Їх класифікація та характеристика.
13. Форми організації навчально-пізнавальної діяльності. Урок – основна форма організації навчання.
14. Генеза принципів дидактики.
15. Урок – основна форма організації навчання. Класифікація, структура та вимоги до сучасного уроку. Особливості уроку фізичної культури.
16. Контроль навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів навчання: функції, методи, форми, критерії.
17. Загальна характеристика процесу виховання, його закономірності та принципи.
18. Загальні методи виховання і їх класифікація.
19. Колектив як соціокультурне середовище виховання і розвитку особистості. А.С. Макаренко про динаміку розвитку колективу.
20. Сімейне виховання, його мета і завдання. В.О. Сухомлинський про сімейне виховання.
21. Завдання і зміст позакласної та позашкільної роботи, її місце в системі виховання. Характеристика позакласної та позашкільної роботи з фізичної культури.
22. Робота класного керівника: функції, напрямки і форми роботи.
23. Виховна робота з педагогічно занедбаними дітьми.
24. Форми роботи класного керівника з батьками учнів.
25. Керівництво освітніми закладами.
26. Трудове виховання : завдання, зміст, шляхи та методи.
27. Естетичне виховання: завдання, зміст, шляхи та методи.
28. Фізичне виховання: завдання, зміст, шляхи та методи.
29. Завдання та зміст морального виховання згідно Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді.
30. Педагогічна технологія: її сутність, шляхи реалізації.

Питання до атестації на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з психології для денної форми навчання

1. Предмет психології. Етапи історичного розвитку психології.
2. Свідомість як вищий рівень психічного відображення. Самосвідомість і Я-концепція особистості.
3. Поняття особистості, структура особистості.
4. Спрямованість особистості. Основні структурні компоненти мотиваційної сфери особистості.
5. Класифікація мотивів і потреб людини.
6. Категорія діяльності в психології. Структура індивідуальної діяльності людини.
7. Сутність спілкування. Функції і структура спілкування. Спілкування як взаємодія, як обмін інформацією, як сприйняття людьми один одного.

8. Психологічні способи впливу в процесі спілкування: зараження, навіювання, наслідування, мода, переконання.
9. Індивідуально-типологічні особливості особистості: темперамент, характер, здібності. Їх характеристика.
10. Емоції як форма переживання: функції, властивості, види, класифікація.
11. Загальна характеристика чуттєвих і раціональних форм пізнання дійсності (відчуття, сприймання, увага, пам'ять, мислення, уява).
12. Закономірності та динаміка психічного розвитку і формування особистості в онтогенезі.
13. Вікова періодизація психічного розвитку. Провідні види діяльності і психічні новоутворення.
14. Психологічні особливості дітей дошкільного віку.
15. Поняття психологічної готовності дитини до навчання у школі. Характеристика психічного розвитку у молодшому шкільному віці.
16. Структура та мотиви навчальної діяльності. Розвиток розумових здібностей школярів.
17. Теорія поетапного формування розумових дій П.Я. Гальперіна.
18. Особливості психічного розвитку у підлітковому віці. Поняття підліткової кризи.
19. Формування особистості підлітка.
20. Поняття юності. Проблема юнацької субкультури. Формування світогляду. Професійний вибір та життєві цілі.
21. Поняття про учіння, наочування та навчання. Характеристика і особливості навчальної діяльності.
22. Специфіка навчальної мотивації та особливості її формування.
23. Виховання як цілеспрямований і керований процес соціалізації.
24. Ціннісно-сміслова сфера особистості як психологічний об'єкт виховання.
25. Соціальні групи та їх типологія. Фази взаємодії особистості з групою.
26. Поняття про згуртованість. Лідерство і керівництво в малих соціальних групах.
27. Педагогічне спілкування: структура, стадії, стилі спілкування.
28. Специфіка педагогічного мислення (функції, прийняття педагогічного рішення, педагогічна рефлексія).
29. Поняття педагогічної перцепції. Характеристика механізмів, перцептивних вмінь і навичок учителя.
30. Психологічні вимоги до особистості вчителя.

Основна література з педагогіки

1. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Наталія Павлівна Волкова. – [2-ге вид., перероб., доп.]. – К. : Академвидав, 2007. – 616 с.
2. Галус О.М. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / О.М. Галус, Л.М. Шапошнікова – К. : Вища шк., 2006. – 215 с.
3. Гурський В.А., Присакар В.В. Педагогіка. Загальні основи педагогіки теорія освіти і навчання. У двох книгах. Книга 1: навчальний посібник для студентів вищих освітніх закладів. – Видання 2-е, доопрацьоване і доповнене. – Кам'янецьПодільський: Медобори, 2014. – 218 с.
4. Кузьминський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2003. – 418 с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
5. Левківський М.В. Історія педагогіки: навч.-метод. посібник. Вид. 4-те,. Навч. пос. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 190 с.
6. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: [навчальний посібник]. 5-е вид., доповнене і перероблене / Н.Є. Мойсеюк. – К., 2007 р. – 656 с.
7. Педагогіка: баз. підруч. для студ. вищ. навч. закладів III- IV рівнів акредитації / кол. авторів; за ред. І.Ф. Прокопенка. – Харків: Фоліо, 2015. – 572 с.
8. Педагогічна майстерність : підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І.А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища шк., 2004. – 422 с.
9. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти / І.П. Підласий. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 616 с.
10. Практикум з педагогіки: Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене / За заг. ред. О.А.Дубасенюк, А.В.Іванченка. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с.
11. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М.М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2003. – 528 с.

Додаткова література з педагогіки

1. Барильнік А. І. Громадянське виховання в умовах українського державотворення : (з досвіду роботи політико-правового клубу "Феміда") / А.І.Барильнік // Виховна робота в школі : наук.-метод. журн. – 2012. – № 5. – С. 25–29
2. Бех І.Д. Виховання особистості: сходження до духовності / І.Д.Бех. – Київ : Либідь, 2006. – 272 с.
3. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2-кн. – Кн.1.: Особистісно орієнтований підхід. Теоретико-технологічні засади / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2003.
4. Гадецький М.В. Організація навчального процесу в сучасній школі: Навчально-методичний посібник для вчителів, керівників освітніх закладів, слухачів ПО / М.В.Гадецький, Т.М. Хлебнікова. – Харків: Веста: Ранок, 2003. – 136 с.
5. Горб Т. Й. Громадянське виховання: інструменти дотику до особистості / Т. Й. Горб // Історія в школі : наук.-метод. журн. – 2013. – № 2. – С. 16–17.
6. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н.П. Наволокова. – 2-ге вид. – Х.: Вид. група «Основа», 2014. – 176 с.
7. Зязюн І.А. Філософія педагогічної дії: монографія / І.А.Зязюн. – Черкаси : Вид.ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.
8. Лозова В.І. Теоретичні основи навчання і виховання : [навчальний посібник] / В.І. Лозова, Г.В. Троцько : Харк. держ. пед. ун-т ім.
9. Малафійк І.В. Дидактика новітньої школи: [навчальний посібник] / І.В. Малафійк. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 632 с.
10. Мосіяшенко В.А. Українська етнопедагогіка: навч. посіб, - Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. - 176 с.
11. Національна докторина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К.: Шкільний світ, 2001. – 16 с.

12. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. — Київ : Літера ЛТД, 2018. — 160 с.
13. Пашенко М.І. Педагогіка [текст]: навч. посіб. / М.І. Пашенко, І.В. Красноштан. — К.: «Центр учбової літератури», 2014. — 228 с.
14. Педагогіка: Навчальний посібник / В.М. Галузьяк, М.І. Сметанський, В.І. Шахов. — 2-ге вид., випр. і доп. — Вінниця: «Книга-Вега», 2003. — 416 с.
15. Пихтіна Н. П. Основи педагогічної техніки [Текст] : навч. посіб., К.: «Центр учбової літератури», 2016. — 316 с.
16. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. — К.: АСК, 2004. — 192 с.
17. Рацул А.Б. Педагогіка: інформативний виклад: [навчальний посібник] / А.Б. Рацул, Т.Я. Довга, А.В. Рацул. — 2-ге вид., переб. і доп. — К. : КНТ, 2015. — 320 с.
18. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання // Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А.І. Кузмінський, В.Л. Омеляненко. — К.: Знання – Прес, 2003. — 700 с.

INTERNET – ресурси

1. Підручники з педагогіки он-лайн <http://pidruchniki.com/pedagogika/>
2. Підручники з педагогіки <http://studentam.kiev.ua/content/category/3/94/103/>
3. “Педагогічна бібліотека” <http://www.metodkabinet.eu/bibliopedagog.html>
4. Закон України «Про вищу освіту» (від 01.07.2014 № 1556-VII): офіц. текст. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України — 2014. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
5. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
6. Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15>.
7. Закони України про освіту <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Основна література з психології

1. Васянович Г. Основи психології / Г. Васянович. – Львів: Сполом, 2010. – 205 с.
2. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
3. Заброцький М.М. Педагогічна психологія: курс лекцій / М.М. Заброцький. – Київ.: МАУП, 2000. – 100 с.
4. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). 2-ге вид.: навч. посіб. / В.П. Кутішенко. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 128 с.
5. Максименко С.Д. Психологія та педагогіка: Підручник / С.Д. Максименко, М.Б. Євтух, Я.В. Цехмістер, О.О. Лазаренко, О.М. Немеш. – К.: Видавничий дім «Слово», 2014. – 584 с.
6. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. / П.А. М'ясоїд – К.: Вища шк., 2001. – 487 с.
7. Основи психології: підруч. для студ. вищ. закладів освіти / за заг. ред. О.В. Киричука, Б.А. Роменця. – 3-є вид., стер. – К.: Либідь, 1997. – 632 с.
8. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Підручник / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К.: Либідь, 2006. – 560 с.
9. Савчин М. В. Вікова психологія / М.В. Савчин. – К.: Академвидав, 2005. – 360 с.
10. Трофімов Ю. Л. Психологія: – 6-е вид. / Ю. Л. Трофімов. – К.: Либідь, 2008. – 560 с.
11. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки: посіб. / О.М. Степанов. – К.: Академвидав, 2003. – 504 с. (Альма-матер).

Додаткова література з психології

1. Варій М.Й. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.Й. Варій, В.Л. Ординський – [2-ге вид.]. – К.: «Центр учбової літератури», 2009. – 376 с.
2. Власова О. І. Основи психології та педагогіки. – 2-е вид. – К.: Знання, 2011. – 333 с.
3. Загальна психологія: Хрестоматія / За ред. Скрипченко О.В. – К.: Каравела, 2007. – 640 с.
4. Махній М.М. Історія психології: навч. посіб. / М.М. Махній. – К.: Видавничий дім «Слово», 2016. – 472 с.
5. Степанов О. М. Основи психології і педагогіки: – 2-ге вид. / О.М. Степанов. – К.: Академвидав, 2006. – 519 с.

INTERNET – ресурси

1. Савчин М.В. Вікова психологія [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – К.: Академвидав, 2005. – 360 с. – URL: http://lib.ndu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe
2. Варій М.Й. Психологія [Електронний ресурс] / М.Й. Варій. – URL: <https://westudents.com.ua/knigi/524-psihologiya-vary-my.html>
3. Від античності до сучасності: історія психології. Інформаційно-бібліографічний список / Укладач Л.Г. Лисенко. – Житомир: 2016.
URL: http://library.zu.edu.ua/doc/istoria_psyholohii.pdf
4. Вісник психології і педагогіки. Електронний збірник наукових праць. URL: www.psyh.kiev.ua/
5. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія. URL: <https://textbook.com.ua/psihologiya/1473452516>
6. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія. URL: <https://textbook.com.ua/psihologiya/1473452508>
7. Навчальні матеріали онлайн. Психологія. URL: <https://pidruchniki.com/psihologiya/>
8. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». Науково-теоретичний журнал. URL: <http://pj.kherson.ua/>
9. Павелків Р.В. Вікова психологія. URL: <https://textbook.com.ua/psihologiya/1473452495>

10. Савчин М.В. Вікова психологія [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - К. : Академвидав, 2005. - 360 с. URL: <https://textbook.com.ua/psihologiya/1473452492>

Критерії оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється відповідно до таких критеріїв

Відмінно 90-100 А	Здобувач проявляє схильність до аналітико-синтетичної діяльності, здатен висловлювати власну думку щодо вивченого матеріалу, ґрунтовно знає фактичний та теоретичний матеріал, вільно оперує широким колом джерел, володіє понятійним апаратом, знайомий з головними науковими проблемами, поглядами дослідників. Вміє використовувати та аналізувати джерела та наукову літературу. Має навички самостійної роботи з різними видами джерел, їх співставлення. Відповідь повна.
Добре 82-89 В	Вільно володіє фактичним та теоретичним матеріалом, оперує значним колом джерел і наукової літератури. Вміє використовувати теоретичні знання під час аналізу джерел. Повністю відтворює інформацію, що викладена в базовому підручнику. Цілком самостійно використовує набуті знання, вміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях. Здатен контролювати свою діяльність. Вільно складає алгоритм відповіді. Має навички роботи з науковою літературою. Відповідь повна, з зауваженнями.
Добре 74-81 С	Самостійно відтворює головні положення, викладені в базовому підручнику. Знає основні педагогічні та психологічні терміни. Потребує допомоги викладача у вирішенні практичних завдань. Допускає типові помилки, які при допомозі викладача здатний виправляти. На основі володіння навчальним матеріалом в обсязі програми вміє систематизувати інформацію. Бракує вмінь самостійного аналізу джерел, критики джерела, самостійного формулювання питання. Відповідь повна, з зауваженнями.
Задовільно 64-73 D	Знає основний теоретичний матеріал, має уявлення про значення різних видів джерел, але помиляється, має певні прогалини в розумінні теоретичного курсу. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні та обмеженому життєвому досвіді. Має недоліки в застосуванні практичних вмінь. Має епізодичне знайомство з періодичними науковими виданнями. Не вміє скласти чіткий алгоритм відповіді.
Задовільно 60-63 E	Має загальні уявлення про термінологію, з тематики та проблематики свого фаху, оперує головними дефініціями, але не розуміє повною мірою зміст, структуру та форми теоретичного та практичного застосування знань та вмінь з напряму та спеціальності підготовки. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Не може відповісти на питання без грубих помилок, на які не звертає уваги.
Не задовільно 35-59 FX	Здобувач не знає психолого-педагогічної термінології. Не володіє основними теоретичними та практичними знаннями, не може відповісти на запитання. Навички роботи залишаються на рівні загального ознайомлення.
Не задовільно 1-34 F	Здобувач не знає програмного матеріалу. Не володіє знаннями, не може відповісти на запитання.

2. ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР» З ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Теорія фізичного виховання як наукова і навчальна дисципліна. Предмет теорії фізичного виховання і її місце в системі наукових знань. Джерела виникнення і етапи розвитку теорії фізичного виховання. Вихідні поняття теорії фізичного виховання: фізична культура, фізичний розвиток, фізичне виховання.

Система фізичного виховання. Визначення поняття. Основи української національної системи фізичного виховання. Ідеологічні основи. Науково-методичні основи. Правові та програмно-нормативні основи. Організаційні основи. Умови функціонування системи фізичного виховання. Мета та основні завдання фізичного виховання. Освітні завдання. Оздоровчі завдання. Виховні завдання. Інтелектуальний розвиток учнів у процесі фізичного виховання. Моральне виховання учнів у процесі фізичного виховання. Виховання волі у процесі занять фізичними вправами. Фізичне і господарсько-трудове виховання учнів. Вплив занять фізичними вправами на естетичне виховання учнів.

Принципи побудови процесу фізичного виховання. Визначення поняття. Структура системи педагогічних принципів. Соціально-педагогічні принципи побудови процесу фізичного виховання: принцип формування фізичної культури людини; принцип гармонійного розвитку особистості; принцип зв'язку з життєдіяльністю; принцип оздоровчої спрямованості. Методичні принципи фізичного виховання: принцип свідомості й активності учнів; принцип наочності; принцип доступності й індивідуалізації; принцип систематичності. Принципи побудови занять у процесі фізичного виховання: принцип міцності і прогресування; принцип безперервності; принцип циклічності; принцип врахування вікових особливостей особистості.

Засоби фізичного виховання. Визначення поняття. Фізичні вправи як основний засіб фізичного виховання. Природні сили як допоміжний засіб фізичного виховання. Гігієнічні фактори як допоміжний засіб фізичного виховання. Зміст та форма фізичних вправ. Загальні поняття про техніку фізичних вправ. Компоненти техніки фізичних вправ. Фази виконання фізичних вправ. Характеристики рухів: просторові характеристики; часові характеристики рухів; просторово-часові характеристики; динамічні та ритмічні характеристики. Класифікація фізичних вправ. Утворення ефектів фізичних вправ. Поняття «ефект» фізичних вправ. Характеристика процесів зміни в організмі під впливом фізичних вправ: робоча фаза; фаза відносної нормалізації; редуційна фаза; кумулятивний ефект.

Навантаження та відпочинок як взаємопов'язані компоненти виконання фізичних вправ. Загальна характеристика фізичного навантаження. Регулювання зовнішньої сторони навантаження шляхом зміни її компонентів. Внутрішня сторона фізичного навантаження. Відпочинок між фізичними навантаженнями як фактор оптимізації тренувальних впливів. Негативний вплив фізичного навантаження на стан фізичної підготовленості та здоров'я людини. Адаптація організму до навантаження.

Методи фізичного виховання. Визначення поняття: «метод», «методичний прийом», «методика», «методичний підхід». Практичні методи фізичного виховання: методи навчання рухових дій, методи вдосконалення та закріплення рухових дій, методи вдосконалення фізичних якостей. Загально-педагогічні методи в фізичному вихованні. Вербальні методи: розповідь, пояснювання, інструктування, вказівки, команди, оцінки. Методи демонстрації. Методи наочності.

Загальні основи навчання рухових дій. Рухові уміння та навички. Механізм формування рухових дій. Структура (етапи) процесу навчання рухових дій. Етап розучування рухової дії. Етап засвоєння рухової дії. Етап закріплення рухової дії.

Основи методики вдосконалення фізичних якостей. Загальна характеристика фізичних якостей людини. «Перенос» фізичних якостей. Поняття «методика» вдосконалення фізичних якостей.

Основи методики розвитку сили. Загальна характеристика сили як фізичної якості. Фактори, що зумовлюють силові можливості людини. Засоби вдосконалення сили. Методика розвитку максимальної сили. Методика розвитку швидкої сили. Методика розвитку вибухової сили. Поради щодо профілактики травм у процесі силової підготовки. Вікова динаміка

природного розвитку сили. Контроль силових можливостей та деякі особливості методики їх вдосконалення у школярів.

Основи методики розвитку швидкості. Загальна характеристика швидкості як фізичної якості людини. Фактори, що зумовлюють прояви швидкості. Засоби вдосконалення швидкості. Методика вдосконалення швидкості: швидкості рухових реакцій, циклічних рухів, ациклічних рухових дій. Вікова динаміка природного розвитку швидкості.

Основи методики розвитку витривалості. Загальна характеристика витривалості як фізичної якості людини. Види витривалості. Фактори, що зумовлюють прояви витривалості. Методи оцінки витривалості. Методика розвитку швидкісної витривалості. Методика розвитку силової витривалості. Вікова динаміка природного розвитку витривалості та контроль за її розвитком.

Основи методики розвитку гнучкості. Загальна характеристика гнучкості. Фактори, від яких залежить прояв гнучкості. Засоби удосконалення гнучкості. Методика розвитку гнучкості. Вікова динаміка природного розвитку гнучкості та контроль за її розвитком.

Основи методики розвитку координаційних здібностей. Координаційні здібності. Фактори, що визначають спритність. Здатність до збереження рівноваги. Здатність відчувати ритм. Методи оцінки координації. Загальні основи методики удосконалення координації. Методика розвитку координації. Вікова динаміка розвитку та контроль координації.

Форми організації занять. Загальна характеристика форм організації занять. Структура занять у фізичному вихованні. Основні аспекти побудови занять у фізичному вихованні. Типова структура занять. Методи організації занять фізичними вправами. Позаурочні форми проведення занять.

Планування та контроль. Перспективне, етапне, короткотермінове планування в школі, в спортивній секції. Конспект уроку. Дидактичні розробки з методики навчання та розвитку фізичних якостей. Позакласні та позашкільні спортивно-масові та фізкультурні оздоровчі заходи.

Характеристика педагогічного контролю. Складання хронокарти уроку та графіку пульсометрії. Педагогічний аналіз уроку, самоаналіз. Самоконтроль.

2.1. Питання до атестації на здобуття ступеня вищої освіти "бакалавр" з теорії та методики фізичного виховання для денної форми навчання

1. Предмет теорії фізичного виховання і її місце в системі наукових знань.
2. Джерела виникнення і етапи розвитку теорії фізичного виховання.
3. Вихідні поняття теорії фізичного виховання: фізична культура, фізичний розвиток, фізичне виховання.
4. Основи української національної системи фізичного виховання.
5. Мета і завдання фізичного виховання.
6. Інтелектуальний розвиток учнів у процесі фізичного виховання.
7. Моральне виховання учнів у процесі фізичного виховання.
8. Виховання волі у процесі занять фізичними вправами.
9. Фізичне і господарсько-трудове виховання учнів.
10. Вплив занять фізичними вправами на естетичне виховання учнів.
11. Соціально-педагогічні принципи побудови процесу фізичного виховання.
12. Загальнопедагогічні принципи у фізичному вихованні
13. Дидактичні принципи побудови занять у процесі фізичного виховання: принцип міцності і прогресування; принцип безперервності; принцип циклічності.
14. Характеристика засобів фізичного виховання.
15. Фізичні вправи як основний засіб фізичного виховання.
16. Класифікація фізичних вправ.
17. Допоміжні засоби фізичного виховання.
18. Зміст та форма фізичних вправ.
19. Техніка фізичних вправ: визначення, поняття, основа, визначальна ланка і деталі техніки; фази рухів.
20. Характеристики рухів: просторові характеристики; часові характеристики рухів; просторово-часові характеристики; динамічні та ритмічні характеристики.
21. Утворення ефектів фізичних вправ. Поняття «ефект» фізичних вправ.
22. Характеристика процесів зміни в організмі під впливом фізичних вправ: робоча фаза; фаза відносної нормалізації; редуційна фаза; кумулятивний ефект.
23. Загальна характеристика фізичного навантаження.
24. Відпочинок між фізичними навантаженнями як фактор оптимізації тренуючих впливів.
25. Негативний вплив фізичного навантаження на стан фізичної підготовленості та здоров'я людини. Адаптація організму до навантаження.
26. Визначення поняття: «метод», «методичний прийом», «методика», «методичний підхід».
27. Практичні методи фізичного виховання.
28. Загально-педагогічні методи в фізичному вихованні: вербальні методи: розповідь, пояснювання, інструктування, вказівки, команди, оцінки.
29. Загально-педагогічні методи в фізичному вихованні: методи демонстрації, методи наочності.
30. Характеристика ігрового та змагального методу навчання.
31. Поняття про рухові вміння та навички, їх відмінні риси; механізм формування рухових вмінь та навичок.
32. Структура (етапи) процесу навчання рухових дій.
33. Етап розучування рухових дій: завдання, засоби, методи, характерні помилки.
34. Етап закріплення рухових дій: завдання, засоби, методи, характерні помилки.
35. Етап удосконалення рухових дій: завдання, засоби, методи, характерні помилки.
36. Загальна характеристика фізичних якостей людини. «Перенос» фізичних якостей.
37. Сила та її прояв у руховій діяльності: визначення поняття, фактори, що обумовлюють її прояв, види силових здібностей.
38. Методика розвитку силових якостей у школярів. Вікова динаміка природного розвитку сили.
39. Швидкість та її прояв у руховій діяльності: визначення поняття, фактори, що обумовлюють її прояв, види швидкості.

40. Методика розвитку швидкості у школярів. Вікова динаміка природного розвитку швидкості.
41. Координаційні здібності та їх прояв у руховій діяльності: визначення поняття; фактори, що обумовлюють їх прояв; види координаційних здібностей.
42. Методика розвитку координаційних здібностей у школярів. Вікова динаміка природного розвитку координаційних здібностей.
43. Гнучкість та її прояв у руховій діяльності: визначення поняття, фактори, що обумовлюють її прояв, види гнучкості.
44. Методика розвитку гнучкості у школярів. Вікова динаміка природного розвитку гнучкості.
45. Витривалість та її прояв у руховій діяльності: визначення поняття; фактори, що обумовлюють її прояв; види витривалості.
46. Методика розвитку витривалості у школярів. Вікова динаміка природного розвитку витривалості.
47. Характеристика «колового» методу виховання фізичних якостей.
48. Загальна характеристика форм організації занять.
49. Урок фізичної культури як основна форма фізичного виховання; значення, характерні особливості, структура, типи і види.
50. Характеристика позакласних та позашкільних форми занять фізичними вправами.
51. Форми організації учнів на уроці та способи виконання вправ.
52. Педагогічний контроль у фізичному вихованні у школі. Значення, види контролю, їх характеристика.
53. Педагогічний аналіз уроку: складання хронокарти уроку та графіку пульсометри.
54. Загальна характеристика навчальної програми з фізичної культури в ЗЗСО.
55. Характеристика варіативного компоненту навчальної програми з фізичної культури в ЗЗСО.
56. Характеристика інваріативного модулю навчальної програми з фізичної культури в ЗЗСО.
57. Оцінювання навчальних досягнень учнів.
58. Індивідуальний та диференційований підхід у фізичному вихованні.
59. Перспективне, етапне, короткотермінове планування в школі, в спортивній секції.
60. Методика складання конспекту уроку.
- 61-90. Методика навчання техніки фізичних вправ з різних модулів навчальної програми.
- 91-120. Методика розвитку фізичних якостей учнів на уроках фізичної культури.

2.2. Основна література з теорії та методики фізичного виховання

1. Арєф'єв В.Г. Фізична культура в школі: Навчальний посібник для студентів навчальних закладів II- IV рівнів акредитації / В.Г. Арєф'єв, Г.А.Єдинак – 2-е вид. перероб. доповн. – Кам'янець-Подільський: «РУТА», 2007. – 247 с.
2. Вільчковський Е.С. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посібник / Е.С. Вільчковський, О.І. Курок. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 428с.
3. Горохова скриня: Українські народні ігри – Київ: Веселка, 2003, С. 95.
4. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білоskalенко [та ін.]; наук. ред.: Г.В. Беленька, М.А. машовець; Мін. освіти і науки України, ун-т ім. Б. Грінченка. – К.: 2016, 304 с.
5. Демінський А.Ц. Основи теорії фізичного виховання. – Донецьк: АО Донеччина, 2005. – 520 с.
6. Дмитренко Т.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей раннього і дошкільного віку. Посібник для дош. відділення пед. ін-тів та учнів дошкільн. Відділень пед. училищ / Т.І. Дмитренко – Київ.: Вища школа, 1979., С.242.
7. Келлер В.С., Платонов В.М. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів / В.С. Келлер, В.М. Платонов - Львів: Українська спортивна Асоціація, 1992. – 269 с.
8. Куц О.С. Інтенсифікація формування знань з теорії та методики фізичного виховання учнівської молоді: навчальний посібник / О.С. Куц, В.І. Романова – Рівне: О. Зень, 2017. – 384 с.
9. Круцевич Т.Ю. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків та молоді /Т.Ю. Круцевич, М.І. Воробйов, Г.В. Безверхня – Київ: Олімпійська література, 2011.- 224 с.
10. Линець М.М. Основи методики розвитку рухових якостей. Навч. посібник /М.М. Линець – Львів.: Штабар, 1997.-207 с.
11. Папуша В.Г. Методика фізичного виховання школярів: форми, зміст, організація /В.Г. Папуша – Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. – 192с.
12. Папуша В.Г. Теорія і методика фізичного виховання у схемах і таблицях /В.Г. Папуша – Тернопіль: підручники і посібники, 2011. – 128с.
13. Русова С.Ф. Теорія і практика дошкільного виховання – С.Ф. Русова – Львів-Краків-Париж: Просвіта, 2003.-127 с.
14. Рухливі і спортивні ігри в школі: Посібник для вчителя / А.П.Демчишин, В.М.Артюх, В.А.Димчишин, Й.Г.Фалес.-К.: 2002.-175 с.
15. Сергієнко Л. П. Терміни і поняття у фізичній культурі – Л.П. Сергієнко. – Тернопіль: Навчальна книга -Богдан, 2011.- 264 с.
16. Сергієнко Л.П. Практикум з теорії та методики фізичного виховання: Навчальний посібник / Л.П. Сергієнко – Харків: «ОВС», 2007. – 271 с.
17. Теорія та методика фізичного виховання: підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту: у 2-х т.- / [Т.Ю. Круцевич, Н.Є. Пангелова, О.Д. Кривчикова та ін.; за ред. Т.Ю. Круцевич]. – [2-ге вид., переробл. та доп.]. – К.: Національний університет фізичного виховання і спорту України, вид-во «Олімп. л-ра, 2017. – Т. 1. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. – 384с.
18. Теорія та методика фізичного виховання: підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту: у 2-х т.- / [Т.Ю. Круцевич, Н.Є. Пангелова, О.Д. Кривчикова та ін.; за ред. Т.Ю. Круцевич]. – [2-ге вид., переробл. та доп.]. – К.: Національний університет фізичного виховання і спорту України, вид-во «Олімп. л-ра, 2017. – Т. 2. Методика фізичного виховання різних груп населення. – 448с.
19. Фізична культура // Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, 5-9 класів. –К. - 2008.
20. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання. Частина 1. – Тернопіль: Навчальна книга –Богдан, 2007. – 272 с.

21. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання. Частина 2. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 248 с.

2.3. Додаткова література з теорії та методики фізичного виховання

1. Вільчковський Е.С. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посібник / Е.С. Вільчковський, О.І. Курок – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 428с.
2. Волков Л.В. Основи спортивної підготовки дітей і підлітків / Л.В. Волков – К.: Вища школа, 2003. - 152 с.
3. Дубогай О.Д. Навчання в русі. Здоров'язбережувальні педагогічні технології для дошкільнят та учнів [Текст]: навч. посіб. [для студентів вищ. навч. закл., вихователів дошкіль. навч. закл., учителів фіз. культури, методистів, батьків] / О.Д. Дубогай, А.В. Цьось. – Луцьк: Вежа-Друк, 2017. – 324 с.
4. Платонов В.М. Фізична підготовка спортсмена / В.М. Платонов, М.М. Булатова. -К.: Олімпійська література, 1995. - 320 с.
5. Сергієнко Л.П. Теорія та методика дитячого і юнацького спорту: підручник / Л.П. Сергієнко. – К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 542 с.
6. Фізична культура в школі: методичний посібник / за загальною редакцією С.М. Дятленка. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 176 с.
7. Фізична культура в школі: 5-11 класи: методичний посібник / за редакцією С.М. Дятленка. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 368 с.
8. Цьось А.В. Історія фізичного виховання на теренах України з найдавніших часів до початку XIX ст.: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / А.В. Цьось, Н.А. Деделюк. – Луцьк: Східноєвроп. Навч. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – 456 с.

INTERNET – ресурси

1. Закон України "Про фізичну культуру і спорт" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=229-88-%EF>. – Назва з екрану
2. Нова Українська школа [Електронний ресурс] // Концептуальні засади реформування середньої школи // Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/280/konczepczya.pdf>
3. Теорія та методика фізичного виховання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tmfv.com.ua>. – Назва з екрану
4. Теорія та методика фізичного виховання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.cdu.edu.ua/.../В_П_Іващенко_О_П_Безкопильний_Теорія_і_методика_фізичного_виховання – Назва з екрану

Критерії оцінювання
з теорії та методики фізичного виховання

Контроль успішності здобувача здійснюється з використанням методів і засобів, що визначенні в ХДУ. Академічні успіхи здобувача оцінюються за шкалою, яка застосована в ХДУ з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Відмінно 90-100 A	Здобувач має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, може чітко сформулювати дефініції, використовуючи спеціальну термінологію, володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми теорії та методики фізичного виховання, її мету та завдання. Вміє застосувати здобуті практичні вміння і навички при аналізі основних питань курсу та використовує їх під час відповіді.
Добре 82-89 B	Здобувач має глибокі міцні ґрунтовні знання, використовує практичні навички, але може допустити неточності в формулюванні, незначні помилки в наведених прикладах.
Добре 74-81 C	Здобувач знає програмний матеріал у повному обсязі, має практичні вміння, але не вміє поєднувати теоретичні і практичні аспекти фізичного виховання. Відповідь його повна, логічна, але з деякими неточностями
Задовільно 64-73 D	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння необхідності поєднання теорії і практики, але допускає помилки в термінології, відповіді неповні, мають помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
Задовільно 60-63 E	Здобувач має початковий рівень знань, володіє необхідними вміннями та практичними навичками для вирішення стандартних завдань фізичного виховання; виявляє розуміння лише основних положень навчального матеріалу; здатний з помилками та з додатковими питаннями дати визначення понять та категорій.
Не задовільно 35-59 FX	Здобувач мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, не пов'язує теорію і практику фізичного виховання в єдину структуру.
Не задовільно 1-34 F	Здобувач не володіє необхідними знаннями, вміннями, навичками та науковими термінами, не використовує практичні вміння і навички з фізичного виховання, демонструє низький рівень теоретико-методичних знань та умінь

Гарант ОП

Інна ГОРОДИНСЬКА